

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato:

15.08.2025

Vår ref:

2025/24998

Deres dato:

Deres ref:

202510293

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon

Jørgen Torp,

Høringsuttalelse - 202510293 - høring av søknad om konsesjonspliktvrdering - Ringerike - ny dam Hensfoss i Begna

Statsforvalteren avgir høringsuttalelse i sak 202510293 om vurdering av konsesjonsplikt for ny dam Hensfoss i Begna i Ringerike kommune, Buskerud fylke.

Vi mener at allmenne interesser vil bli berørt ved en ombygging av ny dam. Vi anbefaler at det utarbeides en moderne vassdragsreguleringskonsesjon for Hensfoss kraftverk.

Vi viser til oversendelse av høring av konsesjonspliktvrdering for ny dam Hensfoss kraftverk, mottatt 09.06.2025.

Bakgrunn

NVE har mottatt en forespørsel fra Å Energi om vurdering av konsesjonsplikt for ny dam ved Hensfoss kraftverk.

Det skal bygges ny dam like nedenfor eksisterende dam, og nytt inntak for Hensfoss kraftverk. Bakgrunnen er at eksisterende dam ikke oppfyller moderne krav til slike dammer. Forespørselen skal behandles etter vassdragsreguleringsloven § 4 og vurderes etter § 3 i samme lov. NVE skal på bakgrunn av forespørselen vurdere om tiltaket gir skader eller ulemper av slik betydning for allmenne interesser at det foreligger konsesjonsplikt etter vassdragsreguleringsloven.

Statsforvalterens uttalelse

Det er flere kraftverk som utnytter det magasinerte vannet fra høyt i nedbørsfeltet til Begna og Sperillen og Samsjøen. Hensfoss kraftverk er uten konsesjon og reguleringsbestemmelser. Elva holdes på kote 146 ved dam Hensfoss, og er uten minstevannføring fra dammen til utløp kraftverk. Elveløpet domineres av stor blokk og bart fjell, og driftssituasjonen ved Hensfoss kraftverk gjør at elveløpet er uten vannføring i lange perioder.

Det foreligger ikke artsdata fra berørt strekning mellom Hensfoss dam fra Hensfoss kraftstasjon i Naturbase eller i Vann-nett der berørt strekning inngår i vannlokalitet Ådalselva Hensfoss-Svinefoss, 012-3055-R. Dette er en SMVF og klassifiseringen er moderat økologisk potensial. Fra faktaarket i

E-postadresse:
sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

Vann-Nett går det frem at det er stor grad av påvirkning som følge av dammer, barrierer og sluser for vannkraftproduksjon. Videre fremgår det at det er ikke krav om minstevannføring på de tre øverste kraftstasjonene. Hønefoss har detaljerte program for slipp av minstevannføring i turistperioden.

I notat om akvatisk miljø påpekes det at hvorvidt edelkreps og elvemusling finnes i bassenget nedstrøms Hensfoss er ukjent men ikke usannsynlig, og at det i Artsdatabanken er registrert syv fiskearter nedstrøms Hensfossen. Elvemusling er i kategori sårbar, mens edelkreps er i kategorien sterkt truet.

Videre fremgår det i notatet at flomløpet og lekkasjebekken blir oppgradert, og den delen av bekken som i dag forsvinner inn i en steinrøys blir åpnet. I notatet fremkommer det at tiltaket vil medføre bedre økologi for lekkasjebekken enn i dag. Bekkeløpet vil få stabil minstevannføring og bli tilført noe flomvann, og dette vil gjøre bekken mer naturlig. Med disse forholdene vil det bli mer pulserende vannføringer etter at dammen er bygget, og dette vil vaske bort mudder som bekken har en del av nå.

Statsforvalteren mener at det bør fastsettes en minstevannføring for vassdraget. Det bør også vurderes å gjøre tiltak på lekkasjebekken som kan fremme vandring for stedege akvatiske arter i vassdraget, og det må tas hensyn til arter som kan leve i litoralsonen på denne strekningen. Det må i den sammenheng utredes muligheter for at dammen ikke lenger fungerer som et vandringshinder for akvatiske arter. Vi vurderer at konsesjonsbehandling gir mulighet for å fastsette vilkår for å bedre forholdene for akvatiske dyrearter som allerede er sterkt påvirket av reguleringseffekten.

Det er vurdert i notatet at ny Hensfoss dam ikke vil påvirke viktige lokaliteter i en strekning på 1,5 km oppstrøms berørt strekning. Denne strekningen har i Vann-Nett klassifisering godt økologisk potensiale, Ådalselva fra Sperillen til Hensfossen, 012-2456-R. Det er middels grad påvirkning fra dammer, barrierer og sluser for vannkraftproduksjon. Det er endret habitat som følge av morfologiske endringer - inkludert overføringer.

Vi oppfatter at virkningen av dammen berører allmenne interesser som mulig vandring av akvatiske arter i Begnavassdraget og opp forbi dammen, siden dammen ikke blir ombygd med mulige løsninger for vandring. Slike løsninger hadde vært ønskelig som et avbøtende tiltak. Det er knyttet viktig biologiske mangfold til vannene oppstrøms og nedstrøms som leveområder for ørret, edelkreps og elvemusling.

Samlet konklusjon

Statsforvalteren mener at det må tas høyde for forekomst av edelkreps og elvemusling i bassenget nedstrøms Hensfoss. Det foreligger ingen krav om minstevannføring for kraftverket.. Det er et føre var-prinsipp i naturmangfoldloven som ligger til grunn for aktsomhetsplikten ved tiltak, og dette bør være rådende for edelkreps og elvemusling i vassdraget i dette tilfellet.

I henhold til vannforskriften skal det gjøres tiltak for at vannforekomster skal oppnå miljømålene som er fastsatt. Standard miljømål for SMVF er at de skal oppnå godt økologisk potensiale. I den aktuelle vannforekomsten er imidlertid miljømålet redusert til moderat økologisk potensiale med bakgrunn i at det vil være uforholdsmessig kostnadskrevenende å nå miljømålene. Vi mener at en konsesjonsbehandling vil være nødvendig for å kunne bedre forholdene slik at miljømålet og økologisk potensial kan heves til godt økologisk potensial i vannforekomsten.

Begnavassdraget er stort, og vi vurderer det som lite sannsynlig at en hadde åpnet opp et tilsvarende kraftverk i dag uten bruk av krav om minstevannføring og miljøvilkår. Statsforvalteren ber derfor NVE vurdere konsesjonsplikt med tanke på miljøforbedringspotensialet. Det vil kunne være gode levevilkår for en rekke fiskearter, og det vil også kunne være gode levevilkår for de rødlistede artene elvemusling og edelkreps. Det vil være nødvendig å vurdere tiltak for å ivareta leveområdene og naturlig spredning i vassdraget til disse artene.

NVE sendte på høring vurdering av konsesjonsplikt for økt slukeevne for Hofsoss kraft 11.03.2025, og vi kan ikke se at saken er ferdigbehandlet fra direktoratets side. Dette kraftverket ligger nært Hofsoss kraftverk, og vi anser at disse to sakene med fordel bør ses under ett med hensyn til det akvatiske miljøet.

Med hilsen

Karsten Butenschøn
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Jørgen Torp

Dokumentet er elektronisk godkjent